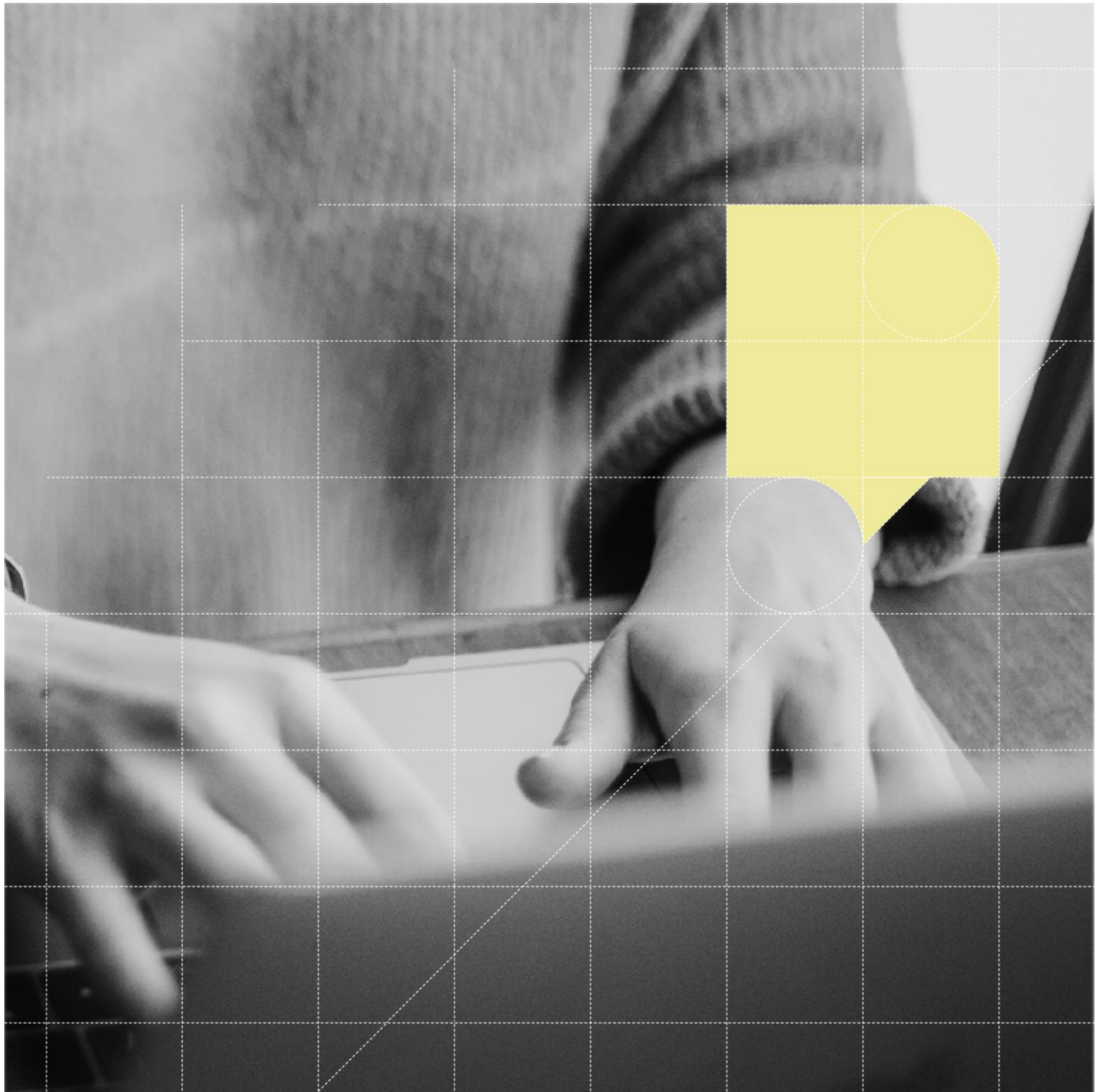

Regelrådets uttalelse

Om: **Styrking av forbrukeres rett til å betale med kontanter – endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør**

Ansvarlig: **Justis- og beredskapsdepartementet**

Regelrådets konklusjon: **Utredningen har svakheter**

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres ref.:
22/3066

Vår ref.:
22/00200

Vår saksbehandler:
Mergime Zahiti

Dato:
13.10.2022

Uttalelse

Om: **Styrking av forbrukeres rett til å betale med kontanter – endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør**

Konklusjon: **Utredningen har svakheter**

Regelrådets samlede vurdering av forslaget

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring forslag til endringer i finansavtalelovens regler om betalingsoppgjør.

Regelrådet vurderer at målet med forslaget er tilstrekkelig beskrevet i høringsnotatet. Departementet kunne etter Regelrådets vurdering likevel sett nærmere på om tiltakene oppnår målet om å sikre at kontanter består som en reell beredskapsløsning. Videre mener Regelrådet at departementet med fordel kunne gitt en grundigere beskrivelse av problemet. Vi vil berømme departementet for at det har vurdert ulike alternativer i relasjon til de ulike forslagene i høringsnotatet.

Regelrådet mener at berørt næringsliv er tilstrekkelig identifisert. Departementet har imidlertid ikke *beskrevet* berørt næringsliv. En slik beskrivelse ville styrket høringsnotatet som et beslutningsgrunnlag.

Departementet har ikke tallfestet konsekvensene av forslagene i høringsnotatet. Hensynet til små bedrifter er heller ikke vurdert særskilt. På bakgrunn av dette kan ikke Regelrådet konkludere om tiltakene som foreslås oppnår målene til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.

På de neste sidene kan du lese mer om Regelrådets vurderinger.

Ta gjerne kontakt ved spørsmål.

Med vennlig hilsen

Sandra Riise
leder av Regelrådet

1 Om forslaget som er sendt på høring

Departementet har sendt på høring forslag til ny utforming av bestemmelsen i den nye finansavtaleloven § 2-1. Formålet med forslaget er «å finne frem til en mer treffsikker regel som gir forbrukerne en rett til å betale med kontanter i betalings situasjoner der de har en berettiget forventning om å kunne betale med kontanter». Det vises i denne sammenheng til at en klarere regel på dette punktet gjør det enklere for både forbrukere og næringsdrivende å forholde seg til denne retten. Videre er formålet med forslaget å sørge for at kontanter består som en reell beredskapsløsning.

2 Regelrådets mandat og prioritering

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk, jf. vedtekter for Regelrådet § 1. Rådet gir rådgivende skriftlige uttalelser ved høring.

Regelrådet skal vurdere utformingen av forslag til nytt eller endret regelverk, både lover og forskrifter som påvirker næringslivets arbeidsbetingelser og øvrige relevante forhold, jf. vedtektene § 2 første ledd. Rådet står fritt til å prioritere hvilke saker vi gir uttalelser til.

2.1 Hvorfor Regelrådet har valgt å uttale seg om saken

En uklar bestemmelse om forbrukeres rett til å betale med kontanter kan gjøre det vanskelig for næringsdrivende å innrette sin virksomhet, noe som igjen kan føre til uventede kostnader. Regelrådet har på denne bakgrunn valgt å uttale seg i denne saken.

3 Regelrådets vurdering av utredningen

Ifølge Regelrådets vedtekter § 2 første ledd skal Regelrådet ta stilling til om det er gjennomført konsekvensvurderinger etter de krav som utredningsinstruksen stiller, og om virkningene for næringslivet er tilstrekkelig kartlagt. Regelrådets uttalelser tar særlig utgangspunkt i kravene til innhold i beslutningsgrunnlaget i utredningsinstruksens punkt 2-1 Minimumskravene til utredning og punkt 2-2 Omfang og grundighet.

3.1 Beskrivelse av problemet og målet med forslaget

Regelrådet vurderer at beskrivelsen av målet med forslaget i høringsnotatet er tilstrekkelig. Departementet kunne etter Regelrådets vurdering likevel sett nærmere på om tiltakene oppnår målet om å sikre at kontanter består som en reell beredskapsløsning. I denne forbindelse kunne departementet vurdert hvilke praktiske forutsetninger som bør ligge til grunn for at dette målet skal nås. Departementet har gitt en overordnet beskrivelse av problemet. Regelrådet skulle gjerne sett at departementet hadde belyst saken ytterligere, for eksempel ved bruk av statistikk som viser antall forbrukere som i all hovedsak benytter kontanter som betalingsløsning samt antall næringsdrivende som tolker regelverket slik at det ikke gjelder en absolutt rett for forbrukere til å betale med kontanter. En slik beskrivelse hadde gitt et tydeligere bilde av omfanget av problemet som departementet søker å løse. Videre hadde det vært en fordel dersom departementet hadde utredet nullalternativet, det vil si fremtidig utvikling dersom bestemmelsen om betalingsoppgjør i finansavtaleloven ikke klargjøres.

3.2 Utredning av alternative tiltak

Departementet har vurdert to ulike alternativer i relasjon til salg fra fysisk lokale. Det er positivt at departementet har begrunnet hvorfor det har valgt å fremme det ene alternativet fremfor det andre. Det er videre positivt at departementet har vurdert alternativer i relasjon til forslaget til tjenester som selges utenfor fysisk lokale og begrunnet forslaget til en særskilt regulering av retten til å betale med kontanter for kollektivtransporttjenester med buss, tog, t-bane og trikk.

3.3 Beskrivelse av berørt næringsliv

Regelrådet mener at berørt næringsliv i rimelig grad er identifisert. Departementet har imidlertid ikke *beskrevet* berørt næringsliv. Dette gjelder hvor mange virksomheter som vil påvirkes av forslagene og hvilken størrelse de ulike virksomhetene som berøres av forslagene har. En utredning av disse spørsmålene ville styrket høringsnotatet.

3.4 Utredning av virkninger for næringslivet

Departementet skriver at retten til å betale kontant på forretningsstedet til betalingsmottakeren for varer og tjenester som selges utenfor faste lokaler ikke lenger vil gjelde. Dette vil etter departementets syn medføre besparelser for virksomheter som i dag legger til rette for kontant betaling. Videre uttrykker departementet at kostnadene som følge av forslagene vanskelig kan tallfestes, da disse vil variere fra virksomhet til virksomhet ut fra ulike faktorer og hvorvidt gjeldende regelverk overholdes. Regelrådet mener at det ut fra den informasjonen departementet har bør være mulig å tallfeste, eller i det minste anslå, hvor store besparelser og kostnader det er tale om gjennom en utredning av blant annet antall virksomheter som berøres av forslagene.

3.5 Forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet

Regelrådet kan ikke se at forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet er vurdert.

4 Prinsipper for god regulering av næringslivet

Regelrådet skal følge den faglige utviklingen og praksis på områdene regelforenkling og regulering, og gi informasjon og generell veiledning som fremmer effektiv regulering, jf. vedtektene § 2 fjerde ledd. I dette arbeidet ser Regelrådet blant annet til bestep praksis i Norge og arbeidet med god regulering i andre land. Regelrådet ser også hen til reglene om tidlig involvering av berørte i utredningsinstruksen punkt 3-1.

4.1 Særskilt vurdering av hensynet til små virksomheter

De fleste virksomheter i Norge er små virksomheter, og disse bidrar i stor grad til den samlede verdiskapningen. Regelrådet jobber for å øke bevisstheten om at tiltak kan påvirke små virksomheter annerledes enn store virksomheter. For eksempel kan administrative oppgaver pålagt gjennom regelverk være mer krevende for små enn for store virksomheter.

Regelrådet kan ikke se at hensynet til små virksomheter er vurdert særskilt i høringsnotatet.

4.2 Involvering av berørt næringsliv i regelverksprosessen

Regelrådet kan ikke se at det er dokumentert at berørt næringsliv har vært involvert i denne saken. Regelrådet mener at tidlig involvering av berørt næringsliv eller berørte bedrifters interesseorganisasjoner ville styrket høringsnotatet på flere punkter. For eksempel er det trolig at departementet ville fått mer informasjon om problemets omfang, antall berørte bedrifter og konsekvensene av de tiltak som foreslås.

4.3 Forenkling for næringslivet

Departementet foreslår å klargjøre den gjeldende bestemmelsen om forbrukeres rett til å betale med kontanter. Dette vil etter departementets syn medføre at det blir enklere for de næringsdrivende å forholde seg til rettsregelen. Regelrådet mener at det er positivt at departementet søker å forenkle regelverket, da dette bidrar til forutberegnelighet i den daglige driften av de berørte bedriftene.

4.4 Fremtidsrettet regulering

Regelrådet registrerer at departementet har sett hen til den samfunnsmessige utviklingen knyttet til betaling med kontanter. Regelrådet mener imidlertid at departementet burde foretatt en grundigere vurdering av om forslagene i høringsnotatet er fremtidsrettet.

4.5 Planlagt fremtidig evaluering av regelverket

Regelrådet kan ikke se at departementet har planlagt en fremtidig evaluering av regelverket. Regelrådet råder til at departementet foretar en evaluering av regelverket etter en viss tid for å finne ut om tiltakene som er foreslått i høringsnotatet har hatt ønsket effekt.

5 Er forslaget utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet?

Regelrådet vurderer at departementet har begrunnet valg av tiltak tilstrekkelig i denne saken. Departementet har nevnt at forslagene vil medføre kostnader og besparelser, uten at disse er tallfestet. Den manglende tallfestingen av tiltakenes konsekvenser og den manglende beskrivelsen av berørt næringsliv medfører at Regelrådet ikke kan konkludere om tiltakene oppnår målene til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.